

Az etikai jóváhagyás megszerzésének szabályai

A kutatás etikai jóváhagyása a Szegedi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola doktorandusz hallgatói számára a PhD fokozat megszerzéséhez vezető kutatáshoz, és a Szegedi Tudományegyetem munkatársai által felügyelt és/vagy végzett kutatásokra a Nyelvtudományi Doktori Iskolában

2024 januárjától

A Szegedi Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskola Tanácsa (NYDI DIT) határozatot hozott arról, hogy a NYDI lehetőséget biztosít a kutatási tervezetek előzetes etikai jóváhagyásának megszerzésére. A magyar jogszabályok ezt még nem tették kötelezővé, azonban nemzetközileg egyre több magas presztízsű folyóirat követeli meg az etikai jóváhagyás hivatalos dokumentálását, és a magyar folyóiratok egy részében is előfeltétel az etikai jóváhagyás a tanulmányok publikálásához.

A Doktori Iskola Tanácsa létrehozta a Nyelvtudományi Doktori Iskola Etikai Bizottságát (NYDIEB), amelynek feladata a Doktori Iskolában folyó kutatások etikai értékelése a kutatást végző személy (a NYDI oktatója vagy doktorandusz hallgatója) kérésére, és az értékelés alapján az intézményi etikai jóváhagyás kiadása. A jóváhagyás célja annak ellenőrzése, hogy a benyújtott kutatási terv megfelel-e a társadalomtudományokban végzett humán kutatás etikai elveinek. A testület részletes szabályzata az alábbiakban olvasható*.

A pályázati űrlap elérhető a DI honlapján a Szabályzatok oldalán.

A tájékoztatáson alapuló beleegyezés megszerzésének módját alább ismertetjük.**

A kérelem benyújtása:

Az előzetes összevetéshez a kitöltött pályázati űrlapot az összes szükséges melléklettel együtt elektronikus úton kell elküldeni a következő címre:

Dr. Fenyvesi Anna
(SZTE BTK Angol-Amerikai Intézet, NYDIEB elnöke)
fenyvesi@lit.u-szeged.hu

Az elektronikus levelezés útján történő összesítést és a bírálatot követően az etikai jóváhagyás eredeti, aláírt példánya személyesen vehető át a DIT irodájában (6722 Szeged, Egyetem u. 2., Gábor Éva).

A Szegedi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola Etikai Bizottságának alapszabálya

I. A Nyelvtudományi Doktori Iskola Etikai Bizottságának megbízatása

1. A Nyelvtudományi Doktori Iskola Etikai Bizottságának (NYDIEB) feladata a Nyelvtudományi Doktori Iskolában (NYDI) folyó kutatások etikai értékelése a kutatást végző személy (a NYDI oktatója vagy doktorandusz hallgatója) kérésére, és az értékelés alapján az etikai jóváhagyás kiadása. A jóváhagyás célja annak ellenőrzése, hogy a benyújtott kutatási terv megfelel-e a társadalomtudományokban végzett humán kutatás etikai elveinek, azaz:

- a) Biztosítva van a résztvevők személyiségi jogainak tiszteletben tartása.
- b) Az adatokat bizalmasan kezelik, azaz a résztvevők által megadott információkat nem hozzák nyilvánosságra, és a résztvevők harmadik személyek számára nem azonosíthatók.
- c) Az alanyok részvétele a vizsgálatban önkéntes, és a megfelelő tájékoztatás után, valamint teljes beleegyezésükkel történik.
- d) A vizsgálat nem károsítja egészségüket vagy személyiségüket.
- e) Az adatokat kizárólag kutatási célokra használják fel.

2. A NYDIEB tagjainak száma öt: az elnök; két tagot az elnök ajánl fel a tisztségre; valamint hivatalból a DI titkára és a DI vezetője. Az elnök személyére a DI vezetője tesz javaslatot. A NYDIEB elnöke a DI témavezetői közül két személynek ajánlja fel a tagi tisztséget. A Bizottság összetételét a DIT hagyja jóvá.

II. A felülvizsgálati bizottság működése

1. Az eljárás az etikai jóváhagyás iránti kérelem és a kutatási javaslat benyújtásával indul, amelyet elektronikus úton kell eljuttatni a NYDIEB elnökéhez. A NYDIEB elnöke jóváhagyja vagy elutasítja a kérelmet, miután a testület tagjait is bevonta a döntéshozatali folyamatba. A végleges döntés kinyomtatott dokumentumát eredeti aláírással és azonosító számmal ellátott írásos dokumentumban adja ki a kérelmezőknek.

2. A konkrét kutatási tervek etikai elemzésén túlmenően a DI bármely témavezetője kérhet etikai tanácsadást a DI-ben folyó kutatással kapcsolatban. Lehetőség van egy adott publikáció etikai jóváhagyásának kérelmezésére.

3. A NYDIEB-nek 15 nap áll rendelkezésére a kérelem elbírálására, amelyet a Bizottság további 15 nappal meghosszabbíthat, amennyiben az elbíráláshoz hiánypótlásra vagy további állásfoglalás bekérésére van szükség.

4. A döntések egyszerű többséggel születnek. A jóváhagyást a NYDIEB elnöke írja alá, és az elnök elküldi a DI irodájába. A kérelmezőt a DI titkára értesíti.

5. Ha a NYDIEB bármely tagja érintett a kutatási tervben, az eljárást az érintett tag ideiglenes kizárásával kell lefolytatni. Ha a NYDIEB elnöke érintett, az eljárást lefolytatják, és a jóváhagyást a DI titkára, vagy a DI vezetője, vagy az ideiglenes elnökként eljáró tag írja alá.

6. Ha a kérelmet elutasítják, a kérelmező az elutasításról szóló kinyomtatott dokumentum átvételétől számított 15 napon belül kérheti a döntés felülvizsgálatát.

7. Az etikai jóváhagyás az adatok közzétételekor a hozzájárulás bizonyítékeként használható.

**

A tájékoztatáson alapuló beleegyezés (*informed consent*) általános szabályai a társadalomtudományi kutatásokban

A beleegyezés megtételének módját befolyásolja a személy életkora és az adatgyűjtés módja:

1. Ha a vizsgált személy 3 év alatti gyermekkorú, a vizsgálat ismertetését a szülőnek/gondviselőnek írásos formában kell átadni, és ő adhatja aláírásával a beleegyezését a gyermek nevében. Csatolja az etikai kérelemhez a vizsgálat ismertetését tartalmazó dokumentumot és a beleegyezést kérő ívet.
2. Ha a vizsgált személy 3-14 év közötti gyermek, a szülő/gondviselő ad írásbeli beleegyezést a fenti módon, a vizsgált gyerek pedig szóban. Csatolja a szülőnek/gondviselőnek szánt dokumentumot, a beleegyezést kérő ívet, és a gyerekeknek szánt szóbeli vagy írásbeli információ tartalmát.
3. Ha a vizsgált személy 14-18 év közötti fiatalkorú, az írott információt mind neki, mind a szülőnek/gondviselőnek el kell juttatni, és a beleegyezést mindketten alá kell írják. Ha a gyermek neve nem kerül a kutatásban felvételre, a szülő/gondviselő passzív beleegyezése is elegendő (a beleegyezésük vélelmezhető, ha az írott információ ismeretében nem támasztanak kifogást gyermekük részvétele ellen). Csatolja a fentiekben megjelölt dokumentumokat (vizsgálat ismertetése, beleegyezés). A részvétel minden esetben önkéntes, amit a tájékoztatásnak tartalmaznia kell!
4. Online adatgyűjtés:

A kérdőív elején közölni kell az adatgyűjtés célját és a kutatás rövid leírását, és hogy a részvétel önkéntes és anonim. Ezt követően az első kérdés arra vonatkozzon, hogy a résztvevő elolvasta és megértette a kutatásban való részvételről szóló információt, és azokkal egyetért.